

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena : Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— : Na štvrt' roka — — — — 1.— : <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Hlavný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT Zodpovedný redaktor : JÁN BARTOS, kraľinský vyslanec Za vydavateľ'stvo zodpovedný : JÁN MOLNÁR, pápežský prílát</p>	<p>Redakcia a vydavateľ'stvo : Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
---	--	--

Jeho veličenstva kráľa najnovšia podobizeň.

ky
znú
ami
ráz-
ma.

vaný
tál

dený,
ento,
hoto-
nciu.

a
ogr.

ovaru

o kusa
návky
ypísať

iu

druhu
stroj
pnosti
može
aždom
docho
roj je
a za-
iu väč-
orún.
la

rgy.
icu.

Katolíkom Uhorska súrne treba dať autonomiu.

Napísal: Karol Huszár, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany okresu šárivárskeho.

Krajinské zákonodarstvo tieto dni začalo jasenné zasadnutia. Najväznejšie záležitosti, o ktorých krajinskí vyslanci v týchto zasadnutiach rokovať majú, sú nasledovné: ustálenie štátneho rozpočtu, pojednávanie a prijatie návrhu o rozšírení volebného práva, usporiadanie záležitosti o válečnej podpore, maximovanie ceny priemyselných článkov a *utvorenie autonómie katolíkov*.

Katolíci Uhorska už od desaťročia za to bojujú, aby v správe hmotných záležitostí Cirkvi vplyv a hlas zabezpečený bol aj svetským životom a aby o katolíckych školách a majetkoch rozhodovali jedine katolíci. Katolíci len vtedy sa môžu považovať za úplne rovnoprávných občanov, keď aj oni dostanú autonomiu, tak ako ju už od dávna u nás majú protestanti, grécko-katolíci, grécko-východní, Srbi a židia.

Od Franca Deáka po grófa Ferdinanda Zichyho najvýtečnejší mužovia neustále bojovali za autonomiu, totižto za právo samosprávy katolíkov Uhorska. Každá nová vláda sľubovala ju katolíkom. Každá nová politická strana vzala ju do programu. Poslaneckí kandidáti pri voľbách po katolíckych dedinách prisahali sa, že ju prevedú. Ešte i v trónnych rečiach spomínaná bola vždy ako úloha, ktorá súrne má byť prevedená. Predsa ale nebola uskutočnená. Ministri kultu a náboženstva, gróf Albert Apponyi a gróf Ján Zichy, vypracovali už aj zákonné návrhy, museli ale ich miesta prvej opustiť, než by ich sľuby vyplniť boli mohli.

Včul znovu máme veľké výhlady, že *Wekerleho vláda* krajinskému zákonodarstvu predostre zákonný návrh o autonómii katolíkov. Treba nám pozor dávať, aby sme sa nesklamali v tejto nádeji. Bo jestli nám ešte i včul nedajú autonomiu, vtedy asnaď nikdy.

Dôrazne máme žiadať, aby zákonný návrh o autonómii katolíkov súrne pojednávalo a aj prijalo krajinské zákonodarstvo.

Katolíci Uhorska po celej krajine prítomne neohrozene žiadajú to v stá a stá ľudových shromaždeniach.

Dvanásť millionov katolíkov oprávnenú žiadosť nemožno odopreť.

Vláda nech sa bezodkladne o to postará, aby zákonom zabezpečené bolo právo katolíckej samosprávy a do života uvedená bola autonómia katolíkov Uhorska!

Organisáčne shromaždenia kresťanskej ľudovej strany.

Shromaždenie šárišskej stolice.

Šárišskej stolice kresťanská ľudová strana 4. oktobra vo veľkej dvorane Katolíckeho Rákóczi Kruhu v Prešove vydržovala početne navštívené shromaždenie, v ktorom zastúpené boli všetky volebné okresy šárišskej stolice.

V zastupiteľstve strediska krajinskej ľudovej strany kresťanskej ku shromaždeniu prišli krajinskí vyslanci Anton Beszkid, Ján Bartos, Jozef Vass správca hudapestianskeho collegiuma sv. Imricha.

Shromaždeniu predsedal pralát Béla Zaborovszky, prepošť farár prešovský, ktorý v zaháječnej reči jeho, po srdečnom privítaní prítomných, predniesol cieľ shromaždenia, totižto organizácii kresťanskej ľudovej strany utvorenie vo všetkých volebných okresoch a obciach šárišskej stolice.

Jozef Vass, správca collegiuma sv. Imricha, po zahájení shromaždenia rečnil o demokracii a povedal, že nielen demokraciu treba dať ľudu, lež že aj ľud udržal treba demokracii, ako opravde kresťanskej myšlienke, vedcovia ľudu z tej príčiny na to majú hladieť, aby na dejiste politických zápasov len takých mužov posielali, čo sa priznávajú ku kresťanským zásadám.

Anton Beszkid, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany okresu starolubovenského, rečnil zatým o verejných záležitostiach šárišskej stolice a pri hlučnom súhlase prítomných poukázal na bezodkladnú potrebnosť organizovania kresťanskej ľudovej strany na celom území šárišskej stolice.

Ján Bartos, krajinský vyslanec kresťanskej ľudovej strany okresu zlatomoravského, rečnil o príčinách, ktoré kresťanskú ľudovú stranu ku tomu nútily, aby s celou silou účasť brala v boji proti padlej vláde. Korupcia násilienstvá, nezákonnosti a nespravodlivosti označovali zašlú dobu, ktorá najväčším nešťastím bola pre celú krajinu. Nová vláda podujala sa na to, že vo verejnom živote spät uvedie politickú mravnosť, preto ju podporuje kresťanská ľudová strana, ktorá žiada uplatnenie politickej statočnosti na celom obore verejnej správy. Kresťanská ľudová strana bola prvá, ktorá žiadala demokratické rozšírenie volebného práva a ponevác nová vláda odhodlaná je do života uviesť túto reformu, preto ju podporujeme. Kresťanská ľudová strana ale novú vládu aj preto podporuje, bo pevne verí, že s pomocou tejto vlády prevedená bude autonómia katolíkov a že uskutoční celý svoj sociálny program. Rečník konečne za všestranného hlučného súhlasu vysvetlil ciele a spô-

soby organisovania kresťanskej ľudovej strany a ku prijatiu odporúčať nasledovný resolučný návrh:

Shromaždenie vyslovuje, že za potrebné drží kresťanskej ľudovej strany organisovanie na celom území a v každej obci stolice. Shromaždenie ďalej ku parlamentárnemu účinkovaniu kresťanskej ľudovej strany snemovej vyslovuje úplnú dôveru.

Resolučný návrh za hlavného oduševnenia prijatý bol jednohlasne. Za stolického predsedu kresťanskej ľudovej strany šarišskej vyvolený bol pápežský pralát Béla Zaborovszky, prepošť-farár prešovský, a do výkonného výboru sú vyvolení:

Michal Artim, g.-k. duchovný Biharó, Anton Beszkid, krajinský vyslanec Eperjes, Ján Belyis, farár Zboró, Alexander Beszkid, g.-k. duchovný Hosszuvágás, Franc Csermák, farár Tapolysárpatak, Jozef Fogarassy, dekan Magyarraszlavicza, Elemér Gerbery, gr.-kat. duchovný Istvánd, Jozef Jankovics, farár Lubotin, Peter Hartsár, prepošť-farár Kisszeben, Belizár Keczer, farár Somos, Jozef Kangyera, dekan Rakócz, Anton Martényi, dekan Bányavölgyes, Anton Mujita, farár Pernye, Andrej Pernyik, tit. kanonik Berzevice, Jozef Rainer, farár Taricfa, Julius Róvó, učiteľ Eperjes, Andrej Semetkovszky, g.-k. duchovný Endrevágás, Jozef Szaak, farár Gembosszentgyörgy, Ján Telekessy, opát-farár Tapolyanusfalva, Peter Uram, učiteľ Kisszeben, Jozef Vojtovics, g.-k. kanonik Eperjes, Jozef Zelényi, učiteľ Alószalók.

Shromaždenie v šopronskej stolici.

Neprejde týždňa, že by kresťanská ľudová strana nebola organisovaná na území daktorej stolice. Tomuto zodpovedne 11. októbra vo veľkej dvorane hostinca «Pannónia» v Šoproni vydržované bolo početne navštívené organizačné shromaždenie, ktorému predsedal pápežský pralát, krajinský vyslanec Ján Molnár. Okrem predsedajúceho zo strediska ku shromaždeniu prišli Štefan Haller, krajinský vyslanec, a správca collegiuma sv. Imricha Jozef Vass.

Pápežský pralát Ján Molnár po privítaní prítomných poukázal na cieľ shromaždenia, ktorého významnosť a súrnosť odôvodňuje tú okolnosť, aby iv tak mimoriadne ťažkom čase, ako je prítomný, ku porade sišli sa tí, čo v dlhých zápasoch politických patrili ku taboru kresťanskej ľudovej strany.

Jozef Vass dojmavou rečou vysvetlil významnosť, spoločenské a politické povolanie demokracie. Myšlienka demokracie vždy žila v duchu človečenstva, v čistej jej forme ale posiaľ nikdy nevedela sa uplatniť. Z minulosti falošnej demokracie neslobodno úsudok tvorí proti zásadám pravej demokracie. Všetko od toho závisí, kto je vodcom ľudu, kto vplýva na jeho ducha a smýšľanie. Kto chce blaho ľudu, musí ho chcieť s ľuďom. S ľuďom ale chcieť a účinkovať možno je jedine cestou organizácie. Demokracia nemôže byť monopoliumom v mnohobarevnom kepení ľudu vyžierajúceho šudierstva a demagogie, lež ako prastará kresťanská myšlienka blízko stojí k nám, čaká na našu službu a povolaná je podporovať

víťazstvo našej pravdy. Preto sa jej netreba báť, lež na tom pracovať, aby vedúcou jej zásadou bola myšlienka kresťanská.

Štefan Haller v jeho reči zaoberal sa s prácami, ktoré v najbližšej budúcnosti majú byť prevedené a program kresťanskej ľudovej strany srovnal s novým politickým kursom a s úlohami, aké očakávať možno po vojne. Konštatoval, že každý podstatný bod programu kresťanskej ľudovej strany ku novej sile príde v prúde demokratickom, ktorý veľké povolanie má aj v našej vlasti. Ku prevedeniu programu ale potrebná je sila, akú poskytuje jedine politická organizácia. Každého vážneho a striedaveho politického smeru najväčším nepriateľom je nevedomosť, preto aj politická stránka jedine v náležite poučenom a disciplinovanom tábore najst môže najsilnejšiu podporu. Toto má utvoriť kresťanská ľudová strana organisovaním po celej krajine. Ku organisovaniu kresťanskej ľudovej strany vyzval všetkých, čo i posiaľ oduševnene pracovali na preporení Uhorska v duchu kresťanskom.

Shromaždenie jednohlasne uzavrelo, že v každom okrese stolice zorganizuje kresťanskú ľudovú stranu, o dôvere ubezpečuje predsedníctvo strany, telegrofičné pozdravenie pošle vláde a stránkam vládu podporujúcim.

Za predsedu stolice jednohlasne vyvolený bol Gabriel Németh, farár obce Hunód. Za podpredsedov boli vyvolení: Otto Zehetbauer, Alexander Farkas, Pavel Németh, Elek Kapuy, Alexander Rupp, Karol Buchinger, Štefan Kauffmann, Michal Nagy, Jozef Paár, Anton Grubics a Jozef Németh, členovia strany.

Jeho veličenstvo kráľ Karol IV. vo Wolhynii.

V podelok, 8. okt. predpoludním jeho veličenstvo kráľ Karol IV. z Lemberga odcestoval do Wolhynie, aby po nastúpení trónu po prvé navštívil viaceré veliteľstvá a čaty Linsingenovej armády. S jeho veličenstvom mimo obyčajného sprievodu cestoval aj náčelník generálneho štábu barón Arz a pruský kráľovský generálmajór Cramon, splnomocnený nemeckého cisára.

Na stanicach Sokal, Vladimir—Volinskyj, Turysk, Kovel jeho veličenstvo opusil vlak, prijal zprávy veliteľstva a deputácie oddielov armády. Ku holdovaniu pred jeho veličenstvom dostavili sa: hlavný veliteľ bavorské knieža, maršall Leopold, náčelník generálneho štábu generál Hoffmann, hlavný veliteľ armády Linsingen, generálmajór Kirchbach, generálmajór bar. Hauer, generál pechoty Falkenhayn, generál jazdy Bernhardt. Na všetkých stanicach, ktorými dvorný vlak jachal, obyvateľstvo hlučnými ováciami oslavovalo jeho veličenstvo.

Človek bez novín je taký, ako vojak bez zbrane.

Udalosti svetovej vojny.

Talianske bojište. Z cis. a král. tlačového válečného stánu 13. okt. oznamujú: Na Isonze panuje neprajné počasie. Na severnej časti frontu bola sňahová fujavica, na južnej víchor. Na korutánskom fronte miestami priestor medzi bojovnými čiarami pokrýva 90 centimetrov vysoká vrstva sňahu. Tu je 18 stupňov zimy. Väčšie boje nikde neboly. Mrzli Vrh stál pod živou palbou.

Vojna proti Rusom. Nemecké čaty v zálive Rigy zaujaly ostrov Ösel a tým nemeckej válečnej flote pripravujú cestu ku Petrohradu. Na východnom bojišti v minulom týždni nebolo významnej udalosti.

Macedonský front. Čulá bojovná činnosť panovala medzi Ochridským a Prespanským jazerom v zákrute Čorny. Bulharské a nemecké čaty na viac miestach zahňaly nepriateľské oddelenia.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom a Angličanom. Vo Flandrii Angličania pri ich útokoch utratili viac stotisíc ľudí. Na francúzskom fronte medzi francúzskymi čatami v minulom týždni vypukla vzbura.

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Nemecké podmorské lode na Stredozemnom mori novšie zas potopily 12 parných a 33 plachtových lodí.

Revolúcia v Rusku.

Uzavretie demokratickej konferencie o pokoji.

Petrohrad, 8. okt. (P. T. A.) Na zasadnutí demokratickej konferencie delegát Dan vyhlásil, že konferencia nemôže skončiť svoje porady bez toho, aby sa neosvedčila o pokoji. Preto v mene strany maximalistov navrhol, aby upravili vyzvanie ku demokraciám celého sveta.

Vyzvanie ustáľuje, že Rusko je prinútené bojovať na dvoch frontoch, proti vonkajšiemu a vnútornému nepriateľovi, totiž proti protirevolúcii. Ruská demokracia pred polrokom vyhlásila potrebu uzavretia pokoja bez anexií a odškodného, spočívajúceho na samourčovacom práve národov. Vojenské polozenie Ruska bolo vtedy pomerne prajné. Ústredné mocnosti usilovaly sa, aby s Ruskom uzavrely čestný pokoj, ale Rusko myšlienku osobitého pokoja s nemeckým imperalismom odmietlo v nádeji, že národy všetkých vojnu vedúcich štátov prinútiť svoje vlády uzavreť všeobecný a demokratický pokoj. Tento pokoj ale nenastal a od tých čias vojenské polozenie Ruska sa značne zhoršilo. Nemci využili zmätok v Rusku a vtrhli do vnútra krajiny, čím posmelili vojenskú protirevolúciu. Potlačenie ruskej revolúcie svetu hrozilo by novšou revanžnou vojnou a postrachom novšieho zbrojenia. Preto demokratická konferencia víta myšlienku medzinárodnej socialistickej konferencie a vyzýva demokraciu celého sveta, aby napomáhala pokojné snahy ruskej revolúcie.

Potom predsedníctvo konferencie rokovalo o osnove vyzvania, načo predseda vyhlásil:

— Demokratická konferencia schvaľuje pevné odhodlanie celej ruskej demokracie, že bojuje za pokoj bez anexií a odškodného a vyslovuje žiadosť, aby túto vôľu prejavila v manifeste, ktorého osnovu ustália zastupitelia na kongresse účasť berúcich strán.

Návrh s výkrikom: «Nech žije medzinárodný pokoj!» všetkými hlasmi proti jednomu bol prijatý.

Záležitost pokoja.

Mocnosti antantu udajne nie sú náklonné svätému Otcovi odpoveď dať na jeho vyzvanie k uzavretiu pokoja. V anglických vojenských kruhoch už celkom istotne počítajú na štvrtú zimnú vojnu, ku ktorej robia všetky prípravy.

Zprávy domáce.

Snemovňa krajinských vyslancov v útorok, 16. okt. **vydržovala** prvé jasenné zasadnutie. O zákonných návrhoch, ktoré v tejto jasennej sessii zákonodarstva ku pojednávaniu prídu, ministerpredseda 14. októbra na zvláštnom vyluchu podal zprávu jeho veličenstvu.

Návrh zákona o volebnom práve je už hotový.

V ministerstve pre volebné právo teraz pracujú už len na odôvodnení hotového návrhu volebného zákona. Návrh, dľa chýru, je jednotný celý a zahrňuje celé pokračovanie pri voľbách snemových vyslancov, tak že od predošlých zákonov o volebnom práve úplne neodvisle obsahuje ustanovenia ohľadom volieb snemových vyslancov a všetkých iných s voľbami súvisiacich záležitostí.

Nariadenie o predaji majetkov.

V programme terajšej vlády tvorí veľmi vážny bod majetková politika. Riešenie otázok majetkovej politiky stáva sa vždy súrnejšim a sme presvedčení, že v patričných ministerstvách už aj pracujú na zostavení zodpovedného návrhu, ktorý má prekaziť kšeftovanie s majetkami na škodu gazdovského ľudu a umožní, aby aj chudobnejší mohol prísť ku nemovitostiam. Ale práve preto, že je porobenie istých poriadkov súrne a s osnovaním zákona neslobodno sa prenáhliť, vláda za potrebné považovala vydať nariadenie, ktorým aspoň čiastočne dopomôže ku riešeniu tejto vážnej otázky.

V novšom čase každý má aký-taký groš, usiluje sa kúpiť nemovitosť. Často pozorovať na vidieku, že role kupujú aj takí ľudia, ktorí sa o obrábanie poľa predtým vôbec nezaujímali. Zčiasťky tohoto následkom je, že cena pozemkov v poslednom čase nadmieru vzrástla. Do pozemku uložený kapitál často nemôže donášať zodpovedné úroky ani pri tom najrozumnejšom obrábaní, ľudia predsa kupujú pozemky, kedykoľvek sa ku tomu príležitost vyskytne. Gazda chce si rozšíriť majetok a namiesto toho, žeby peniaze uložil do sporiteľne, kde

teraz dostane tiež malé úroky, kúpi nemovitost. Iní prívatní ľudia kupujú pozemky zväčša preto, aby si jedno-druhé sami dorobili, bo je kupovanie potravín spojené s veľkými ťažkosťami. Keď dorobí už len ten zemiak, tú zeleninu, trochu fazule a trochu jačmeňa pre hydinu, už mu mnoho starosti odpadne. Na takúto kúpu, na takýto odpredaj sa nariadenie nepočahuje.

Ale od istého času začaly sa rozličné peňažné ústavy zaoberať s kupčením s pozemkami. A robia dobré kšefty. Banky a rôzne peňažné ústavy už predtým rady dávaly požičku na nemovitosti. Do gruntovných kníh zapisované boli nové dlhy, potom patričný peňažný ústav položil ruku na majetok, bo majiteľ nebol vstave zodpovedať svojej zaviazanosti. Takto prešlo mnoho stredných majetkov do rúk peňažných ústavov. Pri odpredaji veľkých majetkov, ktorých cena obnáša aj viac millionov, peňažné ústavy konkurujú len jedon s druhým, bo málo je takých zámožných ľudí, ktorí by mali toľko peňazí. No peňažný ústav predsa nepomerne lacno kúpi majetok. Nový majiteľ usiluje sa majetok hneď vykoristiť, čo len možno. Hory sa začnú rúbať. Jestli je na majetku dajaký priemyselny podnik, hneď zdvihne cenu dorobených článkov. Už z tohoto dôchodku splatí neraz aj vyše polovice kúpnej ceny. Neraz je tento dôchodok toľký, že novému majiteľovi zostane majetok takmer zdarma. Potom príde rad na parcellovanie a peňažný ústav zas robí dobré kšefty, bo parcellované pozemky predáva s mimoriadnym ošohom.

Ale nielen tunajšie peňažné ústavy zaoberajú sa s takýmito kšeftami, lež veľké majetky začínajú kupovať aj cudzozemské peňažné ústavy a cudzozemskí kapitalisti. Takto prechádzajú uhorské majetky do cudzích rúk. Tomuto neblahému stavu má odpomôcť nová majetková politika, ktorej jedným cieľom je, aby uhorská zem zostala v rukách uhorského občianstva, druhým cieľom ale, aby ľahšie prišli ku nemovitostiam tí, ktorí z gazdovskej práce žijú, ktorí sa s obrábaním poľa zaoberajú. V tomto ohľade urobila vláda prvý krok vydaním nariadenia, ktorým si pri kúpe a odpredaji majetkov zabezpečí isté predprávo. Každý odpredaj veľkostatku musí byť oznámený a vláda bude mať právo za určenú summu majetok kúpiť. Pravda majetok kúpi len tým cieľom, aby zodpovedným parcellovaním gazdovskému ľudu kúpu nemovitostí umožnila. A môže aj iné docieľť. Tak ku pr. z veľkostatku vykrojí istý kus a použijúc rozsiahlu budovu, ku ktorej po prevedenom parcellovaní zdarma prišla, postaviť môže tu nejaký ústav. Po vojne bude sa treba postarať o zaopatrenie mnohých ľudí, ku tomuto cieľu poslúžiť môžu takéto ústavy. Namiesto toho, žeby jednotlivci pri kúpach a odpredaji zarábali a vačky si naplňali, poslúžené bude verejným záujmom, keď otázne nariadenie bude dôkladne prevedené. Ale úfame, že vláda nebude meškať, aby zodpovedným zákonom sriadila majetkovú politiku. Sriadenie majetkovej politiky zodpovedným zákonom v krajinskom sneme už opätne žiadala a aj budúce dôrazne žiadať bude kresťanská ľudová strana.

Hospodárske zprávy.

Nové nariadenia vlády.

Vláda najnovšie vydala viac nariadení, najvýznamnejšie ustanovenia ktorých sú nasledovné:

O najvyššej cene sladovej kávy.

Najvyššia cena v dielni v krabici kúpeného metrickeho centa sladovej kávy je 210 kor., vo vreci 180 korún, u veľkoobchodníka 220 kor., potažne 180 korún. Malý obchodník za jedon kilogramm sladovej kávy v krabici smie pýtať 2 kor. 50 hal. a vo vrecúsku 2 kor. 20 halierov. Maximálna cena na obale má byť označená.

O najvyšších cenách lucernového a datelinového semiačka.

Tieto ceny za 100 kilogrammov sú nasledovné:

1. surové lucernové semä, čisté od kukučiny	750 kor.
2. surové lucernové semä s kukučinou, ktoré ale možno očistiť od kukučiny	700 »
3. surové lucernové semä s kukučinou, ktoré ale nemožno očistiť od kukučiny	640 »
4. lucernové semä, ktoré je ako od kukučiny čisté, úradne zavreté plombou	985 »
5. čistené, ale od kukučiny predsa nie celkom čisté lucernové semä, úradne zavreté plombou	935 »
1. surové datelinové semä, čisté od kukučiny	575 »
2. surové datelinové semä s kukučinou, ktoré ale možno očistiť od kukučiny	535 »
3. surové datelinové semä s kukučinou, ktoré ale nemožno očistiť od kukučiny	490 »
4. datelinové semä, ktoré je ako od kukučiny čisté, úradne zavreté plombou	760 »
5. čistené, ale od kukučiny predsa nie celkom čisté datelinové semä, úradne zavreté plombou	720 »

Krm pod zátvorom.

Vláda vydala nariadenie, ktorým prirodzený a umelý steblový krm, slamu a iné hromadné krmivá berie pod zátvor. Toto však majiteľa krmu neprekáža v tom, aby svoj krm upotrebil ku chovaniu svojich zvierat. Prvý úradník právomocnosti (podžupan, mešťanosta) povinný je nariadiť rekvirovanie všetkého krmu vyše gazdovskej potreby. Rekvirovaný krm treba odovzdať Účastinárskej spoločnosti pre obchod s krmom (Takarmányforgalmi r. t.). Cenu rekvirovaného krmu a steliva ustáli minister poľného hospodárstva. Dosiaľ uzavretým, ale ešte nevybaveným smluvám zadosť urobiť slobodno len privolením ministra poľného hospodárstva. Dľa druhého nariadenia poverenčci Účastinárskej spoloč. pre obchod s krmom (Takarmányforgalmi részvénytársaság u) a agenti týchto poverenčikov krm na predaj nesmú kupovať a smú len sprostredkovať privádzanie do obchodu rekvirovaných zásob krmu.

Podolinec (Spiš).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Prosím o uverejnenie mojho dopisu v našom mi-
lom «Kresfan»-e.

Smutnú novinu oznamujem ct. čitateľom. V deň
sv. Michala večer o polôsmej udrel u nás hrom do domu
šustra Matirky a naraz celá ulica stála v plameňoch,
tak že na ratovanie nedalo sa ani myslieť. Úbohí ľudia
len s holým životom utekali a len to im ostalo, čo
mali na sebe. Jedna žena utrpela ťažké popáleniny.
Zhorelo 10 domov s pobočnými staviskami; v ohri
zahynulo i 18 osípaných a mnoho hydiny. Dvanásť fa-
milii ostalo bez prístrešia a vôbec bez všetkého, po-
horely im ešte aj zemiaky, ktoré mali po komorách.
To veľké nešťastie potkalo práve najchudobnejších ľudí
nášho mestečka, assekurovaní alebo vôbec neboli alebo
len na veľmi málo. Veľká je ich bieda a potrebujú
rýchlu pomoc. Smilujte sa nad nimi, milí bratia a sestry
v Kristu! Blahoslavení sú milosrdní, bo i oni milosrden-
sta najdu u Boha! Sbiierka je už zavedená a priniesla
doteraz v samom našom mestečku asi 2000 korún;
samé mestečko dalo 500 a miestna sporiteľňa tiež 500
korún. Milodary sa majú poslať na Farský Úrad (Róm.
Kath. Plébánia i Hivatal, Podolin, Szepesm.). F. K

CHÝRNIK.

**Jeho Eminencia kardinál, knieža-primas Uhor-
ska, arcibiskup ostrihomský dr. Ján Csernoch** v sc-
botu, 13. okt. prišiel do hlavného mesta a z príležitosti
storočného jubiléuma farnosti Leopoldovho námestia
slávnostnú sv. omšu slúžil v basilke sv. Štefana.

Nemecký cisár v Budapešti Vilhelm II. nemecký
cisár na jeho ceste do Scfie ku bulharskému cárovi
Ferdinandovi, v stredu, 10. októbra večer o 7. hodine
na dvornom vlaku prišiel do Budapešte a cez trištvrte
hodiny zdržoval sa na západnom nádraží.

Smrť. *Julius Justh*, krajský vyslanec a vodca
neodvislej strany, 10. októbra večer náhlou smrťou zo-
mrel v Budapešti, v piatok, 12. okt. za zvláštnej pompy
pochovali ho v cintore kerepešskom.

Nový spišský kanonik. Jeho veličenstvo kráľ na
predstretie osvieteného pána biskupa, jeho Excellencie
dr. Alexandra Párvyho, markušovského opáta-farára Ju-
liusa Kerna vymenoval za kanonika spišskej kapituly.
Nový pán kanonik narodil sa roku 1859. v Šátoralja-
ujhelu. Za štyri roky účinkoval v biskupskej kanceliárii.
Roku 1885. stal sa farárom v Markušovciach.

Nový spišsko-krempašský farár. V Krempachoch
v Spišskej Magure gazdovia ako patróni za farára vy-
volili Pavla Drbjáka, bývalého kaplána kapitúlskeho a
dočasného administrátora veľkoberovského, ktorý od
r. 1915. koná vojenskú poľnú službu. Nový farár narodil
sa vo Veľkom Borove v Liptove.

Válečná podpora vo Spiši. V auguste v spišskej
stolici válečnej podpory vyplatili 348.304 a od počiatku
vojny do konca augusta 11,238.415 korún.

**Do podolinského 4-triedového kat. gymnásia
piaristov** na tento školský rok dalo sa zapísať 71 žia-
kov. Sám Podolinec dal dosť žiakov, Stará Lubovňa —
bohužiaľ — len troch a Magura je tiež slabo zastúpená.
Úfame, že po vojne, keď bude viac robotných síl, po-
lepšia sa tieto pomery a z Magury ešte raz tolko chlap-
cov pojde do podolinského gymnásia, ako teraz!

K veľkolipnickému potravnému spolku pripojili
sa i Lešničania spolu so svojím farárom a značili 3000
korún. Richvaldský farár stal sa tiež údom tak potrav-
ného spolku ako i gazdovského kruhu.

Spišsko-podhradskú polgárku nemohli otvoriť
bo minister náboženstva a výučby to nepovolil.

Vyznačenie. Martin Resovszky, býv. obecný rychtár
spišskej obce Stracena, vyznačený bol striebornou me-
dailou bulharského záslužného rádu.

Smrť. Ladislav Rencz, účtovník nitrianskeho biskup-
ského pántva, zomrel v Nitre v 74. roku života svojho.
Pochovali ho za všestrannej sústrasti. — Hranovnický
okresný notár Georg Farkas po dlhom trápení a po-
božnom prijatí sv. sviatostí zomierajúcich, 19. septembra
zomrel v Hranovnici (Spiš) v 51. roku života svojho. —
V spišskom Smolníku zomrel Vincent Hirsch, honvéd
z 1848. roku, v 82. roku života svojho.

**Hrdinskou smrťou zomrelí učitelia nitrianskej
stolice.** Zpomedzi učiteľov nitrianskej stolice doteraz
hrdinskou smrťou zomrelo 22. V tom počte nenachodia
sa zmiznutí, ani tí, o ktorých osude niet istej zprávy.
Tu podávame mená tých 22 učiteľov: Oskár Bittó
(Nyitrafő), Martin Darvas (Galgóc), Julius Hegedüs (Ta-
varnok), Ján Hricsovszky (Nyitrabánya), Eugen Janda
(Harádiés), Julius Juhász (Bánkesz), Ján Kern (Salgó),
Julius Matulay (Nagybossány), Gejza Mikó (Bélapatak),
Ján Minarovits (Várköz), Valentin Murgass (Vágszakály),
Jozef Oravec (Nitrásárfő), Karol Piváresi (Vágbor), Ju-
lius Pobezsál (Verbó), Viktor Puzsér (Negyed), Eugen
Salamon (Ság), Rudolf Seres (Tornócz), Lev Elemér
Tapolcsányi (Nagysurány), Alexander Vendelin (Óriava),
Karol Ventura (Csejte), Jozef Viczenzi (Nyitrasárfő),
Alexander Kemkó (Miava).

**Dvojité koľajnice medzi Iglovom a Lipt. Sv.
Mikulášom.** Z poverenia správy košicko-oderbergskej
železnice teraz vymeriavajú dráhu pre druhé koľajnice
medzi Iglovom a Lipt. Sv. Mikulášom. Koš.-oderbergská
železnica dokázala v tejto vojne svoju vážnosť a pri-
merane k tomu v budúcnosti s veľkými investíciami
majú vyvinovať a zdokonáliť jej čiaru. Keď hotové budú
druhé koľajnice medzi Iglovom a Lipt. Sv. Mikulášom,
nasledovať bude potom hneď doplnenie čiaru medzi
Iglovom a Košicami dvojitými koľajnicami.

Vyznačený spišsko-magurský vojak. Richvaldský
obyvateľ Šrefan Merčák, trénový vojak, vyznačený bol
železným záslužným krížom na ruskom bojišti.

Hrdinská smrť. Spišsko-belanský obuvník Albert
Teltseh následkom otrávenia plynom hrdinskou smrťou
zomrel na talianskom bojišti v 39. roku života svojho.
Oplakáva ho vdova a 7 maloletých detí.

Boj proti severouhorskému pašovaniu potravín.

Z Nitra oznamujú: Pašovanie potravín z prešporskej, nitrianskej a trenčianskej stolice do susedného Rakúska a Moravy vzalo tak neveriteľné rozmery, že zapotreby bolo starať sa radikálnym spôsobom o zahatenie tohoto. Z tej príčiny značne rozmnožili počet pohraničných policajtov, upotrebovali aj žandárov a financov, lež výsledok nezodpovedal očakávaniu. Preto počiatkom septembra poslali 85 lanštmistov do pohraničných obcí. Tito lanštmistri sú po päť, po osem v Skalici, v Holiči, v Dvine a inde a pozorujú na hranicu. Tento prísay dozor je príliš potrebný, bo od dorábateľov zemiakov a zelenín, od predavateľov mlieka tuajší obyvatel alebo vôbec nič alebo len za vysokú cenu dostane tovar, kým zahraničné rakúske obce hojne sú zaopatrené so všetkým, pravda ešte za väčšiu cenu, ktorú ale vďačne platia (za kilo zemiakov aj teraz tam platia 1 korunu 20 halierov).

Obetavosť baróna. Na vystaviť sa majúcu kézmarškú verejnú nemocnicu bar. Artur Wieland obetoval 500 korún.

67. peší pluk nazpät do Prešova. V Prešove nastal veľký pohyb, aby starý domáci pluk mesta — 67. peší pluk — z Ungváru znovu do Prešova sa dostal.

Prakdorfská (Spiš) železná a oceľová fabrika grófa Ladislava Csákyho, ktorá v obchodnom roku 1916/17. s 2 miliónovým základným kapitálom účinkovala, v tomže obchodnom roku, po bohatom povýšení rezervných fondov, mala čistého osohu 501.646 korún. Účastníci dostanú 10% ov dividendy, teda na každú 100-korunovú účasť 10 korún. Následkom povýšenia základného kapitálu, činí teraz účasť istina 4.500.000 korún.

Spišsko-belanská nemocnica Červ. Kríža sa po trojročnom zdarnom účinkovaní následkom stravovacích ťažkostí rozpustí. K nemocničným cieľom upotrebované budovisko oddá sa svojmu pôvodnému cieľu a zariadi sa na domov robotníčiek cigárovej fabriky.

Z Vysokých Tatier. Kézmarčania všemožne pracujú na tom, aby sa Karpátske museum z Popradu preložilo do Kézmarku do zánku Thökölyho, ktorý je práve od 200 rokov vlasťou mesta. Mesto Kézmarok memorandumom sa má obrátiť k ministrovi kultu, aby Thökölyovský starožitný zámok odkúpil štát k cieľom veľkého musea, v ktorom by mali byť umiestnené všetky na Tatry sa pofahujúce zaujímavé a pamätne veci a sbierky. — 8 a 9. sept. utešený výhľad poskytujúci štít Morského oka navštívilo asi 100 o. ob.

Spišská Nová Ves (Igló) za válečné siroty. Mestský výbor na poslednom zasadnutí na fond pre vdovy a siroty padnutých hrdinov 9. honv. peš. pluku odhlasoval 500 korún.

Lichvací dúl Dľa zprávy ministerstva orby v minulom týždni vystúpila nákazlivá slintavka a kulhavka v 733 obciach a svinský dúl v 875 obciach Uhorska.

115 millionov lichvy. Počas vojny počet lichvy sveta ubudol o 115 millionov.

V Petrobrade, v hlavnom meste Ruska, v posledné mesiace zhorelo 10 veľkých fabrik válečného vystrojenia.

Listy z ruského válečného zajatia.

Hafčanský gazda Jozef Jabrocký v svojej 19. febr. datovanej a 1. okt. došlej karotke píše svojmu duchovnému do spišského Richvaldu: Pochválen buď Pán Ježiš Kristus! Veľadôstojný Pán Farár! So srdečným pozdravom vás uvedomujem, že vašu kartu 15. nov. r. 1916. písanú som dnes, 19. febr. s veľkou radosťou obdržal, za ktorú vám, Ctihodný Otče, srdečne ďakujem. Nečudujte sa, že my od vás tam doma písma nedostávame, lebo my sme nie stále na jednom mieste, preto nás písma ťažko kedy najdú. Uvedomujem Vás Veľdôst. Pán Farár, že by ste aj n. oji domáci na mojho brata nečakali, on padol na bojišti. 1. mája r. 1915., ja o ňom znám, bo sme boli vedno. Ja robím v cukrovare. Zostávam váš verný farník, s Bohom do videnia! Jozef Jabrocký.

Spišsko-richvaldský mládenec Vavrínek Smolen vo svojej 19. júla datovanej a 1. okt. došlej karotke píše svojej matke: My sa tu plano máme, hlad veľký nastal a do roboty nás horšie ženú a prenasledujú, otrhane chodíme. Ach, Pán Boh nám všetko pomôže! Od vás štyri karotky som dostal.

Na žalúdok chorým

nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,

ktorú od 150 rokov dorábajú **jágerskí milosrdní bratia.** K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

**Lekárni milosrdných bratov
v Jágri (Eger).**

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 20 halierov. Veľká fľaška 4 koruny 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujme sa napodobenín.

istotne lieči zákonom chránený prostriedok **Borovičková masť.** Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý teglik 3 koruny, veľký teglik 5 korún, rodinný teglik 9 korún k tomu patriaceho borovčkového mydla cena 4 K. Adresa objednávok

Alexander Gerő, lekárnik Nagyköros 40.

**Svrabľavosť,
Potenie,
Slnčný úpal,
Šupanie kože,
Svrab a hostec,
Neduhy kože, rany,
Opuchliny a staré rany**

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskej dlžky LOREY VLASMI, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrobovaním vlastného vynálezu masti. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prchnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

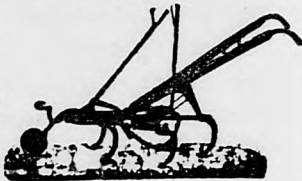
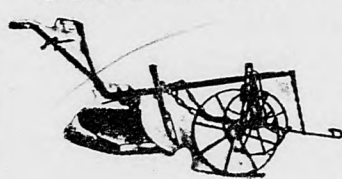
Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zásielky vybavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierkou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraví treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Najlacnejší a najlepší prameň Jozef Marosi a Syn Esztergom 15.

strojov a železného tovaru veľký obchodný dom. Zo skladu zasiela zvláštnej jakosti oceľový pluh za 140.—, dvojitý pluh za 275. K, Juno americkú koňskú motyku za 156.— K (prevádza 5 ľudí robotu) Železnú bránu za 90.— K; zvláštnu bránu s uhlami želom okuvanými za 100 K. Veľký obrázkový cenník na žiadosť posielame zdarma.

Dobré nástroje k holeniu a strihaníu vlasov.

1a. Britvy zo striebornej ocele K 4, 5, 6. Zabezpečujúce nástroje ky holeniu niklované K 4, 5. «Periekt» znám k so 6 rožmi K 16, 22. Dvojitého rezu náhradné nože tucet po kor. 5, 6. 1a. nástroj k strihaníu vlasov K 12, 15. Zámerna povolená alebo návrat peňazí. Zasielame s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlaní peňazí.

Zasiela cis. a král. dvorný zásielca
Hanns Konrad
vývozný a tovar zasielajúci dom Brúx číslo 1547 (Čechy) Hlavný cenník zdarma a franko.

Válečné náručné hodinky

presne regulované a vyprobované

Niklové alebo oceľové K 25, 30. S rádium svietiacim číselníkom K 30, 35, 40. Strieborné náručné hodinky K 50, 60. 14 kar. zlaté náručné hodinky K 130, 160. 3 rokov záruka na písme. Zasielanie s poštovou dobierkou. Zámerna povolená alebo návrat peňazí.

Prvá dielňa na hodiny
Hanns Konrad
cis. a král. dvorný zásielca Brúx číslo 1546 (Čechy). Hlavný cenník zdarma a franko.

Retaze pre rožnú lichvu

Stredného vyhotovenia 9 kor. Ohlávkové retiazky polpevného vyhotovenia 4.50 kor. Trovy zaslania a zaobalenia obfažujú objednávateľa. Objednať možno s vopred doposlaním obnosu alebo s poštovou dobierkou.

Móric Lendvay,
vývozný dom.
Budapešť, VII.,
Kertész-utca 43.

Oznamy prijíma administracia

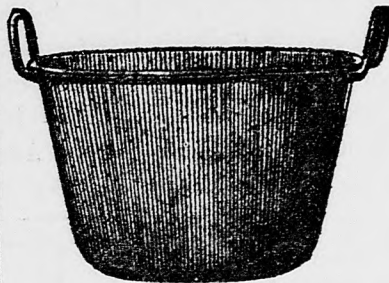
„Krestan“

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28.

Nehrdzateľný oceľový kotál

Cena 3.65 kor. po kgr.

K objednávaniu: u **Pavel Sohr** obvodu oceľového tovaru **Somogyszil.**

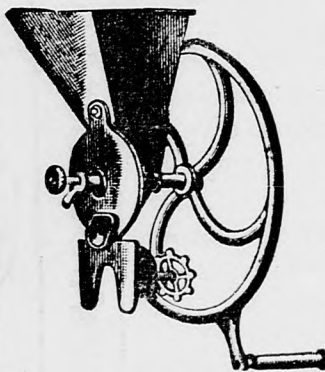
Zásielky s poštovou dobierkou, pri objednaní od každého kusa treba poslať 5 korún závdavku. Cieľunajprimeranejšie je objednávky prevádzať na poštovej poukázke. Objednávateľ presne a zreteľne vypísať má meno, udat bydlu, o. poštu a železničnú stanicu.

Z vnútra a z vonku cinkovaný

takej trvácnosti, ako kotál modený, ba má väčšie prednosti, ako tento, bo čo do stálosti a pevného vyhotovenia vydrží každú konkurenciu.

Priemer v centim.	Prázd.obsah v. litroch	Váha v. kilogr.
40	30	6
44	35	7
48	40	8
52	50	9
56	60	11
62	70	13
68	80	14

Ručný stroj k šrotovaniu

hodí sa ku šrotovaniu zrna každého druhu obilia vo fajnosti dla ľubosti, ponevác stroj dakonáue možno regulovať. Veľkej schopnosti práce, ľahko ku hntiu, tak že aj dieťa môže na ňom šrotovať po fajnosť múky. V každom hospodárstve a v každej domácnosti pri dochovávaní drúbeže a ošipaných tento stroj je nevyhnutne potrebný. Cena so zárukou a zaobalením 80 kor. Stroj ku vybaveníu väčších prác pripevnený na nohách 140 korun.

Tieto stroje zhotovuje a rozposiela

Imrich Tóth, Jászalsószentgyörgy.

Pri objednaní prosím zreteľne udat adresu a železničnú stanicu.